

Laukaan kunta
Hartikan ranta-asemakaava

Ehdotusvaiheen kuuleminen

Palaute ja vastineet

EHDOTUSVAIHEEN KUULEMINEN

Hartikan ranta-asemakaavaehdotus oli kuulutettuna julkisesti nähtävillä Laukaan kunnanviraston väistötilan aulassa sekä Laukaan kunnan internetsivuilla 14.1. - 15.2.2021. Kirjalliset muistutukset nähtävilläolona tuli jättää postiosoitteeseen Laukaan kunta, PL 6, 41341 Laukaa tai sähköpostiosoitteeseen kirjaus@laukaa.fi. Osallisilta viranomaisilta pyydettiin lausunnot.

Alkuperäisestä palautteesta on tähän raporttiin kopioitu palautteen käsittelyn kannalta oleelliset osat. Yksityisistä muistutuksista on jätetty henkilötiedot pois. Lausunnot ja muistutukset on käsitelty saapumisjärjestyksessä. [Vastineet on kirjoitettu sinisellä fontilla.](#)

Sisällysluettelo

Ehdotusvaiheen kuuleminen.....	1
Lausunnot.....	2
Metsähallitus 4.2.2021	2
Keski-Suomen Museo 10.2.2021.....	4
Keski-Suomen Liitto 12.2.2021	10
Keski-Suomen ELY-keskus 18.2.2021	10
Muistutukset	15
Muistutus A 14.2.2021	15
Muistutus B 15.2.2021	17
Yhteenveto	18

LAUSUNNOT

METSÄHALLITUS 4.2.2021

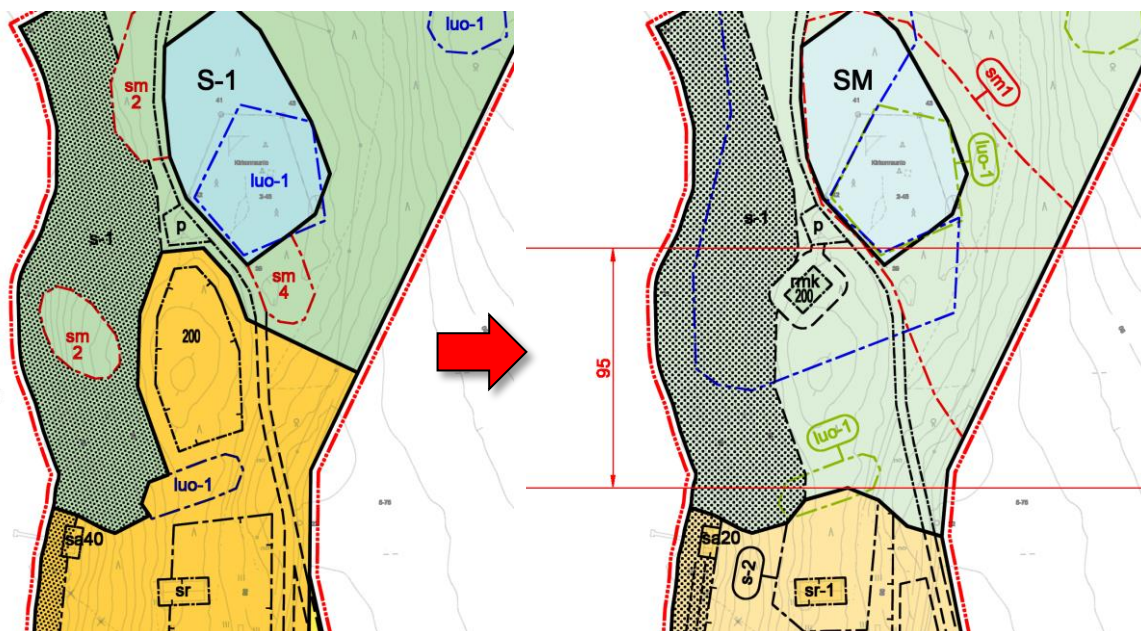
Lausunto: Kaavoitettavalla alueella sijaitsee Metsähallituksen hallinnassa oleva valtakunnallisesti ainutlaatuinen Hartikan kirkonpaikka ja hautausmaa. Kohteen nimi on muutettu Museoviraston hallinnoimaan muinaisjäännösrekisteriin muotoon *Hartikka kirkko* (mj.tunnus 410500001).

Kaavaehdotuksessa kirkonpaikan ja hautausmaan sekä sen ulkopuolelta tunnettujen hautojen alue on merkitty pääkäyttöä kuvaavalla SM-merkinnällä. Metsähallitus pitää tätä merkintää hyvänä, koska se korostaa kohteen kulttuurihistoriallista merkittävyyttä ja suojelutarvetta. Kaavaehdotuksessa alueen muut muinaismuistolain (295/1963) nojalla rauhoitetut muinaisjäännösalueet on merkitty osa-aluemerkinnöillä *sm-1*, *sm-2* ja *sm-3*. Osin päällekkäinkin sijoittuvien aluumerkintöjen kaavamääräykset ovat käytännössä identtiset, joten selkeyden vuoksi merkinnät olisi syytä yhdistää yhdeksi *sm*-aluemerkinnäksi, jolla kaikki osa-alueet merkitään. Ko. osa-aluemerkintöjen määräyksissä todetaan, että ”*Metsänhoidolliset toimenpiteet ovat alueella sallittuja.*” Metsähallitus huomauttaa, että ilman erillistä koneellisen maanmuokkauksen kieltoa merkintä on ristiriidassa muinaismuistolain (295/1963) kanssa ja ehdottaa, että lause poistetaan *sm*-alueiden kaavamääräyksestä.

Vastine: Eri *sm*-indeksimerkinnät yhdistetään yhden *sm* - merkinnän alle ja lause ”*metsänhoidolliset toimenpiteet ovat alueella sallittuja*” poistetaan määräyksestä tarpeettomana.

Lausunto: Metsähallitus otti kaavaluonnoksen lausunnossaan kantaa Hartikan kirkon välittömään läheisyyteen sijoitettuun matkailua palvelevien rakennusten korttelialueeseen (RM-1) todeten, että kohteen luonteen, merkittävyyden ja maisema-arvot huomioon ottaen rakentamisen salliminen tien ja P-paikan eteläpuolelle ei turvaa muinaisjäännöksen ympäristön ominaispiirteiden säilymistä.

Vastine: Luonnokseen nähden varsinainen RM-1 -alue on siirretty ehdotuksessa sata metriä etelämmäksi, harjanteen taakse.

Kuva 1: Vasemmalla kaavaluonnos, oikealle ehdotus.

Lausunto: Kaavaehdotuksessa on osoitettu uudisrakentamista (rmk) 23 metrin päähän Hartikan kirkonpaikkaa rajaavan aidan portista. Uudisrakentaminen sijoittuu *sm-2* osa-aluemerkinnän (Kirkkoniemi A pyyntikuopasto) alueelle ja on siten ristiriidassa sekä Hartikan kirkon suojelun turvaamisen että maankäytön suunnittelun periaatteiden kanssa, joissa uusi rakennuspaikka tulee sijoittaa muinaisjäännösalueen ulkopuolelle.

Kaavaehdotuksessa ei anneta perusteluja sille, miksi uudisrakentaminen on sijoitettu suojelualueelle eikä matkailua palvelevien rakennusten korttelialueelle (RM-1).

Vastine: Uudisrakennuksen käyttö tulee olemaan lähtökohtaisesti hengellinen ja siten se kuuluu kirkonraunion ja hautausmaan yhteyteen. Varsinainen RM – alue painottuu muihin matkailutoimintoihin ja se on vedetty kauemmaksi. Varsinaisen RM -alueen ja muinaismuistoalueen väliin jää kukkula.

Alueelle on tehty perusteellinen arkeologinen selvitys. Rakennuksen paikalla ei ole pyyntikuoppia, hautoja tai muita muinaismuistoja. Rakennuksen yhteyteen ei tuoda uutta paikoitustilaa vaan sinne tullaan kävellen olevaa tietä pitkin hautausmaan portin ohitse. Varsinainen kirkkomaa ja kirkonrauniot jäävät koskemattomina rakennuksen viereen nykyiselle paikalleen.

Jos rakennus sijoitettaisiin etelämmäs sm-alueen ulkopuolelle, näkyisi se kirkkomaalle kuitenkin (kts. Kuva 3, sivu 12). Samalla rakennus sijoittuisi korkeammalle, kulkureitin järjestäminen sinne vaatisi enemmän luonnon raivausta ja maaston muokkausta sekä korkeammalla rakennus näkyisi maisemassa kauemmas. Toiminnallisesti sijoitus sekoittaisi matkailu- ja muinaismuistoalueen rajaa.

Lausunto: Kaavaehdotuksen rmk-merkinnän mukaan uudisrakennuksella olisi rakennusoikeutta 200 k-m² ja sen ympäriltä voisi raivata metsää enintään 6 metrin alueelta. Kaavamääräyksessä ei aseteta rajoituksia rakennuksen harjakorkeudelle. Kaavaselostuksessa todetaan, että uudisrakennukselle järjestetään kulku olevan polun kohdalle 5 m leveänä siten, että uudisrakennuksen ovelle on mahdollista päästä myös ajoneuvolla huoltoa ja liikuntarajoitteisten kuljetuksia ajatellen. Käytännössä tämä tarkoittaa nykyisen polun muuttamista tieksi. Kaavaehdotukseen on liitetty mallinnos 135 m² kokoisen rakennuksen maisemavaikutuksesta Hartikan kirkon muinaisjäänökselle. Mallinnos ei vastaa kaavaehdotuksen enimmillään mahdollistaman 200 m² kokoisen rakennuksen ja siihen liittyvän raivausalueen sekä kulkuväylän maisemavaikutusta. Metsähallituksen näkemyksen mukaan kaavaehdotus ei uudisrakentamisen sijoittumisen osalta ota huomioon Hartikan kirkon valtakunnallisesti ainutlaatuisuudesta merkitystä vaan heikentää sitä sekä kohteen vaikuttavuutta lähimaisemassa.

Metsähallitus ehdottaa, että uudisrakentaminen sijoitetaan ensisijaisesti kaavaan osoitetulle RM-1 alueelle tai toissijaisesti kauemmaksi Hartikan kirkon SM-alueesta, mutta kuitenkin siten, ettei se vaaranna Kirkkonieni A muinaisjäänöksen suojelua. Mikäli uudisrakennus sijoitetaan suojelualueelle, tulee rakennusalan olla pienempi kuin 200 k-m² ja harjakorkeus rajoitettu siten, että rakennuksen maisemallinen vaikutus Hartikan kirkkoon on mahdollisimman pieni.

Vastine: Rakennuksen pohjapinta-ala on kaavan mukaisen rakennusalan mukaisesti enintään 9x15 m eli 135 m². Kaavaan merkitty rakennusoikeus 200 kem² mahdollistaa, että pohjapinta-alan puitteissa rakennuksen sisälle voidaan rakentaa myös parvtilaa. Korkeudeltaan yli 160 cm korkea parvtila lasketaan kerrosalaan. 200 kem² rakennusoikeus ei kasvata rakennuksen pohjapinta-alaa.

Virtuaalimallissa käytetyn rakennuksen päädyn korkeus sokkelin yläpinnasta harjaan on 7,8 metriä. Harjan korkeusasema on +105,8. Sokkelin yläpinta on +97,9. Rakennus on sijoitettu olevan maaston pintaan siten, että keskikohta on 0,3 m olevan maanpinnan korosta. Näin sijoitettuna rakennus vaikuttaa maastoon mahdollisimman vähän. Rakennuksen ylärinteen puolelle tuleva pieni maastonleikkaus ei näy kirkonraunion suunnasta katsottaessa. Sokkelin korkeus on suurimmillaan alarinteen puoleisella alimmalla nurkalla 1,1 metriä ja pienimmillään 0,3 metriä ylärinteen puolella. Mallissa käytetyn **rakennuksen harjan korkeusasema +106 m lisätään kaavamääräykseen rakennuksen suurimmaksi sallituksi harjan korkeudeksi, jolloin rakennuksen korkeus on enintään mallinnuksen mukainen 8 metriä.**

Rakennuksen ympäristölle tarvitaan jonkin verran tilaa rakennusvaiheessa rakentamista varten. Alueella ei ole merkittäviä puita. **Kaavamääräystä tiukennetaan rakennusvyöhykkeellä olevien puiden kaatokiellolla ja suojausvaatimuksella rakennusvaiheessa. Rakennusvaiheen jälkeen ympäristö määrätään palautettavaksi mahdollisimman luonnonmukaiseksi.**

Hartikan kirkon ympäristö ei nykyisellään erityisesti ota huomioon kirkonrauniota ja hautausmaata. Alueen ohi ajetaan reipasta vauhtia Kirkkoniemeeseen virkistytymään pitkin kapeaa hiekkatietä, jonka varrella

hautausmaan kohdalla on pieni levike parille autolle. Huomattavin maamerkki on hautausmaan metallinen portti kivipylväineen. Kirkonrauniot ja hautausmaa peittyvät tiheään puuston taakse, rajattuna vaatimattomalla kaksivaakasoirosella puuaidalla. Ympäristöä on käsitelty normaalein metsänhoidollisin menetelmin ja se on muuttanut muotoaan ajan myötä.

Kaavan mukaisesti toteutettuna ja sijoitettuna uudisrakennus antaa paikalle lisää painoarvoa, pysäyttää huomaamaan myös kirkonraunion ja siten lisää sen vaikuttavuutta. Rakennuksen arkkitehtuuri laaditaan kaavamääräyksen mukaisesti siten, että rakennus on maisemalle ja muinaismuistoalueelle alisteinen ja sopeutuu ympäristöön sekä maisemaan. Kaavan mukaisena rakennus kiinnittyy ympäristöönsä.

Nykyisellään kirkkomaan kävijämäärä on n. 200 – 300 vuodessa. Uudisrakennuksen myötä alueen kävijämäärä ja kirkkomaan tunnettuus lisääntyy.

KESKI-SUOMEN MUSEO 10.2.2021

Lausunto: Kaavan tavoitteet ovat muuttuneet kaavoitustyön aikana kaavan alkutavoitteista, jolloin korostettiin kaavan vahvistavan alueen kulttuuriympäristön elinvoimaisuutta suojelullisista tavoitteista tinkimättä. Kaavan nykyiset, ehdotusvaiheen, tavoitteet on kirjattu muotoon, joissa vain huomioidaan alueen kulttuurihistorialliset-, muinaismuisto-, maisema-, luonto- ja virkistysarvot. Tätä kehityssuuntaa Keski-Suomen museo pitää erittäin valitettavana kulttuuriympäristön arvojen säilymisen kannalta, koska uudet muuttuneet tavoitteet eivät tue alueen kulttuuriympäristön kokonaisvaltaista kehittymistä ja säilymistä parhaalla tavalla.

Vastine: Kaavan tavoitteet eivät ole merkittävästi muuttuneet alkuperäisestä. Tavoitteita on kuvattu OAS:ssa ja selostuksessa eri sanoin. Selostuksen tiivistelmä – osiossa tavoitteet on esitetty lyhennetysti. Luvussa 4.4 on kuvattu laajemmin lähtökohtien, kunnan, suunnittelutilanteen, alueen oloista ja ominaisuuksista johdetut, prosessin aikana syntyneet, prosessin aikana tarkentuneet, osallisten ja laadulliset sekä muut tavoitteet.

Kulttuuriympäristöarvot ovat alueen yritystoiminnalle merkittävä myyntivaltti ja siten niiden vaaliminen myös toimijan kannalta tärkeää. Matkailutoiminnan kehittyminen tuo kulttuuriympäristöön elinvoimaisuutta. Kaavaa varten laaditut selvitykset – luonto-, maisema- ja erityisesti arkeologinen selvitys ovat tuoneet merkittävää lisätietoa alueen arvoista ja selvitysten tulokset on kaavassa otettu huomioon.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Lausunto: Kaavoitettavalla alueelta tunnetaan useita Muinaismuistolain (295/1963) tarkoittamia kiinteitä muinaisjäänöksiä:

- Hartikka kirkko, historiallinen kirkonpaikka ja hautausmaa, mj.tunnus 410500001
www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.410500001
- Kirkkonieni A, esihistoriallinen pyyntikuopastoalue, mj.tunnus 410010034
www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.410010034 Pyyntikuopastoalueeseen sisältyy alakohteina Hartikan tie, kivirakenne sekä Hartikan hiilimiilu
- Tarvaalankoski, kivikautinen asuinpaikka, mj.tunnus 410010048
www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.410010048
- Hartikka, kivikautinen hautausmaa ja asuinpaikka, mj.tunnus 410010020
www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.410010020

Näistä kiinteistä muinaisjäänöksistä erityistä merkitystä on täysin ainutlaatuisella Hartikan kirkon ja hautausmaan raunioilla sekä valtakunnallisesti merkittäväällä kivikautisella Hartikan punamultakalmistolla, jonka alue ulottuu kaava-alueen kaakkoisreunalle. Näiden kohteiden osalta tulee maankäytön jatkosuunnittelun olla erityisen laadukasta ja kohteiden suojelua ja kulttuurihistoriallista merkitystä korostavaa ja huomioonottavaa. Tunnetut kohteet on merkitty asemakaavaan muinaisjäänösrekisterin aluerajojen mukaisesti.

Kiinteiden muinaisjäänösten kaavamerkintöjen osalta Keski-Suomen museo pitää hyvänä Hartikan kirkon SM-pääkäyttömerkintää. SM-merkinnän alue kattaa kirkon ja hautausmaan kohdan ja hautausmaan ulkopuolen tunnistetut hautapaikat. Tältä osin pääkäyttömerkinnän raja on onnistunut. SM-merkinnän

kaavamääräystä tulee hieman tarkentaa: Luonnosvaiheen jälkeen kirkonpaikan nimi ”Hartikka” on muutettu selkeämpään muotoon ”Hartikka kirkko”. Tämä tulee korjata kaavamääräykseen. Lisäksi vuoden 2020 alusta lukien maakuntamuseojärjestelmä on korvattu uuden Museolain (314/2019) vuoksi aluevastuumuseojärjestelmällä. Tältä osin kaavamääräyksen maakuntamuseo-termi tulee muuttaa muotoon ”alueellinen vastuumuseo”.

Vastine: SM – merkinnän kaavamääräystä tarkennetaan lausunnossa esitetyn mukaisesti. Kirkonpaikan nimi ”Hartikka” päivitetään muotoon ”Hartikka kirkko” ja maakuntamuseo-termi muutetaan muotoon ”*alueellinen vastuumuseo*”.

Lausunto: Kaavaehdotuksessa olevat osa-aluemerkinnät sm-1, sm-2 ja sm-3 ovat kaavamääräysten sisällöltään identtiset. Näiden kaavamerkintöjen maankäytön ohjaavuudessa ei ole keskinäistä eroa, joten perusteluita erillisille kaavamääräyksille ei ole. Sm-1, sm-2 ja sm-3 voidaan yhdistää yhdeksi kaavamerkinnäksi sm. Sm-kaavamääräyksissä olevat erilliset maininnat metsänhoidollisten toimenpiteiden sallimisesta muinaisjäännösten alueella ilman koneellisen maanmuokkauksen rajoittamista, on ristiriidassa muinaismuistolain (293/1965) kanssa. Kaavamääräyksiä tulee joko täydentää koneellisen maanmuokkauksen kielloilla tai kaavamääräyksistä tulee poistaa erilliset maininnat metsänhoidollisten toimenpiteiden sallimisesta sm-alueilla. Muinaismuistolaki (293/1965) itsessään jo mahdollistaa metsänhoidolliset toimenpiteet muinaisjäännösalueilla, mikäli ne eivät uhkaa muinaisjäännösten säilymistä. Tältä osin tämä kaavamääräyksen lisämaininta metsänhoidosta on turha. Lisäksi sm-kaavamääräyksen maakuntamuseo-termi tulee muuttaa muotoon ”*alueellinen vastuumuseo*”.

Vastine: Eri sm-indeksimerkinnät yhdistetään yhden sm - merkinnän alle ja lause ”*metsänhoidolliset toimenpiteet ovat alueella sallittuja*” poistetaan määräyksestä tarpeettomana. Sm-kaavamääräyksen maakuntamuseo-termi muutetaan muotoon ”*alueellinen vastuumuseo*”.

Lausunto: Kaavaehdotuksessa on kohteen Kirkkoniemi A pyyntikuopaston aluerajauksen alueelle osoitettu uudisrakentamista. Maankäytön suunnittelussa uusi rakennuspaikka tulee sijoittaa muinaismuistolailla (295/1963) suojellun muinaisjäännöksen ja siihen kuuluvan suoja-alueen ulkopuolelle. Keski-Suomen museo on korostanut tätä seikkaa Hartikan ranta-asemakaavan jokaisessa suunnittelun vaiheessa ja jokaisessa suunnitteluun liittyneessä kokouksessa. Kaavaselostuksessa ei ole esitetty perusteluja sille, miksi uudisrakentaminen halutaan osoittaa suojellulle alueelle. Mikäli jostakin erittäin painavasta ja erittäin hyvin perustellusta syystä suojellun muinaisjäännöksen alueelle halutaan edelleen ohjata uudisrakentamista, tulee kaavoittajan käydä ennen kaavoituksen jatkamista Muinaismuistolain (293/1965) 13§ mukainen neuvottelu Museoviraston kanssa. Neuvottelussa on kuultava maanomistajaa. Neuvottelu on osa kaavoitusprosessia ja sen tulos pöytäkirjoineen tulee liittää kaava-aineistoon viralliseksi asiakirjaliitteeksi. Mikäli neuvotteluissa ei päästä yksimielisyyteen, on Museoviraston alistettava asia valtioneuvoston ratkaistavaksi Muinaismuistolain (295/1963) 13 § 2. mom. mukaisesti.

Vastine: Uudisrakennuksen sijoitustarve esitetyle paikalle pohjautuu maanomistajan hyvin vahvaan intuitioon. Ensimmäisen näyn rakennuksesta hän sai 27 vuotta sitten. Tilan omistajana hän on ollut 20 vuotta ja rakennuksen paikka tarkentui 10 vuotta sitten. Esitystä rakennuksesta ja sen sijoituksesta on edeltänyt pitkä harkinta- ja suunnittelu-aika. Esitys nojautuu myös alueen perinpohjaiseen tuntemiseen.

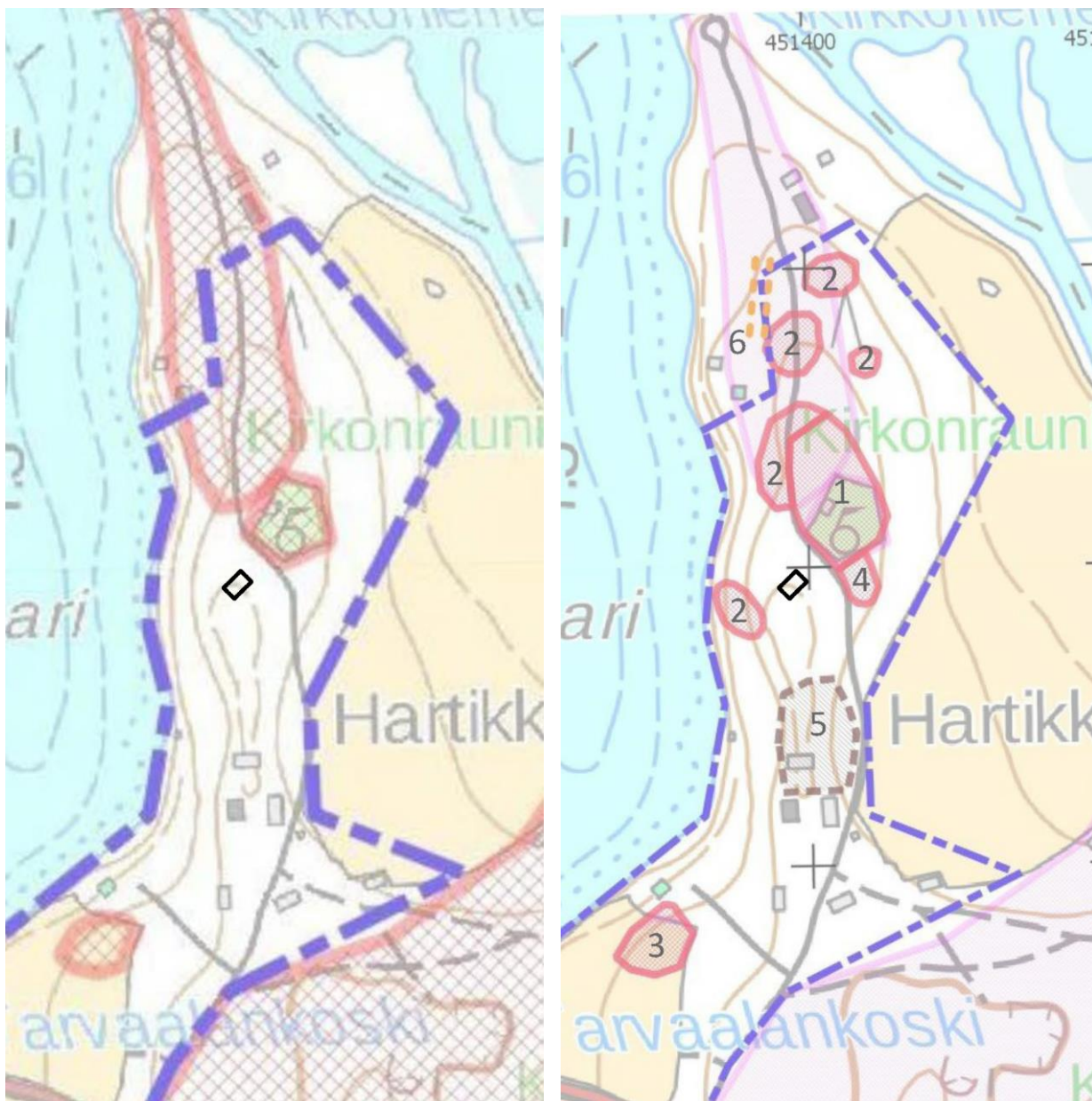
Tämä erityisen painava syy on ollut yleisesti tiedossa julkisuudessa, ja on tuotu esille myös viranomaisille mm. työneuvottelussa 15.5.2020. Neuvottelun muistio on kaavan liiteasiakirjana. **Maanomistajan erillinen, kirjallinen perustelu ”kirkko”-hankkeelle ja sen rakennuspaikalle liitetään kaava-asiakirjoihin.**

Uudisrakennuksen paikka ei ole muinaismuistoaluetta eikä myöskään vahvistettua suoja-aluetta. Kaavaa varten on tehty arkeologinen-, luonto- ja maisemaselvitys. Rakennuksen kohdalla ei ole muinaismuistoja eikä maisemallista tai luontoarvoista johtuvaa estettä rakentamiselle. Rakennuksen lähtökohtaisesti hengellinen käyttötarkoitus huomioiden sen luonnollinen sijoituspaikka on kirkonraunion ja hautausmaan läheisyydessä.

Nykyisellään Kirkkomaan kävijämäärä on n. 200 – 300 vuodessa. Kirkkomaan viereen osoitettavan uudisrakennuksen uskotaan lisäävän tätä kävijämäärää, kirkkomaan tunnettuutta ja arvostusta. Toteutus on

maakuntakaavan mukaista alueen kulttuuriympäristön monimuotoisuuden hyödyntämistä alueen kehittämiseksi.

Hartikan liittämistä Eurooppa – tasoiseen kulttuuripolku – hankkeeseen (*European Culture Roads*)¹ on käyty jatkoneuvotteluja. Asiasta kerrottiin aiemmin työneuvottelussa 15.5.2020. Laukaan Saraakalliot yhdessä Hartikan punamultakalmiston ja Kirkkoniemen alueen kanssa voisivat yhdessä muodostaa polun merkittävän osan.

Kuva 2: Vasemmalla ennen arkeologista selvitystä tiedossa olleet tunnetut muinaisjäännökset (punaiset rajaukset), oikealla arkeologisessa selvityksessä ehdotetut uudet muinaisjäännösrajaukset punaisella rasterilla, 1: Hartikka

¹ https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/newsroom/-/asset_publisher/3LTziHU71xR/content/finland-seminar-on-cultural-routes-in-north-karelia?inheritRedirect=false&redirect=https%3A%2F%2Fwww.coe.int%2Fen%2Fweb%2Fcultural-routes%2Fnewsroom%3Fp_id%3D101_INST (maaliskuussa 2020 pidetyn seminaarin tuotokset)

<https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/prehistoric-rock-art-trails>

<https://www.coe.int/en/web/cultural-routes>

(kirkkomaan), 2: Kirkkoniemi A, 3: Tarvaalankoski, 4: Hartikan hiilimiilu, 4: Hartikan torppa ja 5: Hartikantie. Kokoontumisrakennuksen sijainti esitetty mustalla.

Kaavaan liittyen järjestetään Maankäyttö- ja rakennuslain 66 §:n 2 momentissa tarkoitettu **viranomaisneuvottelu** MRA 26.1 mukaisesti tiistaina 30.3.2021. Neuvotteluun on kutsuttu Museovirasto, ELY-keskus, Keski-Suomen Liitto ja Metsähallitus. Neuvottelussa kuullaan myös maanomistajaa. Neuvottelua varten toimitetaan kaava-aineisto, kaavaehdotuksesta saatu palaute ja kaavan laatijan vastineet osanottajille. Neuvottelu on samalla Muinaismuistolain 13 pykälän¹ mukainen neuvottelu ja sen muistio liitetään kaava-aineistoon viralliseksi asiakirjaliitteeksi. **Korjaus: 30.3.2021:ksi sovittu neuvottelun kutsu ei ollut mennyt ajallaan ELY-keskukselle, mistä syystä kokousajankohtaan siirrettiin eteenpäin ja kokous pidettiin 27.4.2021 (korjattu 27.10.2022).**

Rmk-merkinnän ja uudisrakentamisen vaikutus Hartikan kirkon raunioon

Lausunto: Keski-Suomen museo on jo luonnosvaiheen lausunnossaan selvittänyt kaavoittajalle ja maanomistajalle Hartikan kirkon kulttuurihistoriallista merkitystä. Keski-Suomen museolle ei ole tullut tietoon, että kyseinen valtakunnallisesti ainutlaatuinen merkitys olisi vähentynyt. Sen sijaan paikan valtakunnallinen merkitys tulee lisääntymään, kun Museoviraston valmisteleva valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden (VARK) inventointihanke saadaan valmiiksi 2022. Kyseessä on Valtioneuvoston hyväksynnän jälkeen maankäyttö- ja rakennuslakiin (MRL) perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) tarkoittama inventointi, jonka luettelon kohteet tulee huomioida yhtenä alueidenkäytön suunnittelun lähtökohdaksi. Hartikan kirkko muinaisjäänös on ehdolla yhdeksi valtakunnallisesti merkittäväksi arkeologiseksi kohteeksi. Valtakunnallisesti merkittävän arkeologisen kohteen (VARK) kajoamis- ja tutkimuslupien ehdot ovat lähtökohtaisesti muita kohteita tiukemmat ja myös maankäyttöratkaisuihin saattaa liittyä suurempia odotuksia. Kohteen sisällyttäminen VARK-inventointiin ei sinänsä muuta sen rauhoitusta, koska kaikki muinaisjäänökset ovat muinaismuistolain (293/1965) automaattisesti rauhoittamia. Muinaisjäänösten hoitotukia myönnettäessä voidaan VARK-kohteita priorisoida.

Hartikan kirkon kokonaismerkitystä huomioon otettaessa Keski-Suomen museo katsoo edelleen, että uudisrakentamisen osoittaminen 24 metrin päähän kirkonraunion alueesta heikentää Hartikan kirkon kulttuurihistoriallista merkitystä ja kirkon raunion vaikuttavuutta alueen lähimaisemassa, maisemassa, joka on pysynyt pääosin muuttumattomana vuosisatojen ajan.

Vastine: Hartikan kirkon ympäristö ei nykyisellään erityisesti ota huomioon kirkonrauniota ja hautausmaata. Alueen ohi ajetaan reipasta vauhtia Kirkkoniemeen virkistäytymään pitkin kapeaa hiekkatietä, jonka varrella hautausmaan kohdalla on pieni levike parille autolle. Huomattavin maamerkki on hautausmaan metallinen portti kivipylväineen. Portin sisäpuolella on näkyvissä sammaloituneita kiviä, jotka ovat olleet kirkon eteläseinustalla sisäänkäynnin kynnyksellä ja asehuoneessa. Kirkonrauniot ja hautausmaa peittyvät tiheän puuston taakse, rajattuna vaatimattomalla kaksivaakasoivisella puuaidalla. Kirkon varsinaiset jäännökset, luoteisnurkan kuusi säilyntä salvoshirsikerrosta, ovat suojavajan (rak. 1912) sisällä².

² Simunankosken edistysseura rakensi hirsivalvokselle suojakatoksen v. 1912 (<http://www.tarvaala.fi/info/hartikka/>)

Ympäristöä on käsitelty normaalein metsänhoidollisin menetelmin ja se on muuttanut muotoaan ajan myötä.

Kaavan mukaisesti toteutettuna ja sijoitettuna uudisrakennus antaa paikalle lisää painoarvoa, pysäyttää huomaamaan myös kirkonraunion ja siten lisää sen vaikuttavuutta. Rakennuksen arkkitehtuuri laaditaan kaavamääräyksen mukaisesti siten, että rakennus on maisemalle ja muinaismuistoalueelle alisteinen ja sopeutuu ympäristöön sekä maisemaan. Kaavan mukaisena rakennus kiinnittyy ympäristöönsä eikä muodostu sen keskipisteeksi. Vanhan kirkon paikalta ei tiheän kasvuston johdosta tule olemaan suoraan näköyhteyttä uudisrakennukselle.

Lausunto: Kaavaselistuksessa on maininta, että uudisrakennusta on mallinnettu myös kahteen muuhun vertailukohtaan kaava-alueella. Kaavaehdotuksessa tai ennen kaavan ehdotusvaihetta olisi ollut hyvä esittää nämä vertailupaikat. Näiden vaihtoehtoisten rakennuspaikkojen maisemavaikutusta Hartikan kirkkoon ei voi arvioida. Nyt suunniteltu rmk-rakennuspaikka ja kerrosneliömetrit korostavat edelleen uudisrakennuksen roolia verrattuna Hartikan kirkon alueeseen. Tätä ei voi pitää alisteisuutena maisemassa. Tältä osin ei ole tullut muutosta verrattuna kaavan luonnosvaiheeseen. Hyvänä asiana voidaan pitää, että rakennusalan suunta on lounaaseen, jolloin mahdollisesta rakennuksesta näkyy vain pääty kirkonrauniota kohti.

Vastine: Uudisrakennukselle on tutkittu neljää eri vaihtoehtoa; kolme numeerisesti mallintamalla ja neljäs maastoon suoraan nurkkapisteet paaluttamalla. Uudisrakennuksen kaavaehdotukseen valittu sijainti päätettiin vaihtoehtoja vertailemalla ja maastokatselmuksessa 24.6.2021 käydyn keskustelun pohjalta.

Vaihtoehtoisia tarkasteluja ei kaavaselistukseen ehdotusvaiheessa kirjattu, koska maastokatselmuksen 24.6.2020 perusteella muodostui käsitys, että esitetty paikka oli ainoa hyväksyttävissä oleva vaihtoehto. **Kaavaselistusta täydennetään vaihtoehtotarkastelun osalta** ja vaihtoehtoja on kuvattu myös tämän vastineraportin yhteydessä.

Kun rakennus sijoitetaan esitetyllä tavalla pääty porttia kohden se, paitsi että näkyy pienimmällä pinta-alalla muinaismuistoalueelle, samalla huomioi muinaismuistoalueen parhaiten. Muissa tarkastelluissa vaihtoehtoisissa rakennus asennollaan näytti suhtautuvan välinpitämättömästi hautausmaahan. Vaihtoehtossa, jossa rakennus oli sijoitettu suoja-alueen ulkopuolelle, todettiin, että se myös edelleen kuitenkin näkyi muinaismuistoalueen maisemassa.

Lausunto: Kaavaselistuksessa oleva mallinnos rmk-alueen uudisrakennuksesta on mitoitettu 9 x 15 m rakennukseksi, joka on 135 m² rakennus. Kaavaehdotus kuitenkin mahdollistaa 200 kem rakennusoikeuden. Mallinnetun rakennuksen kokoa voi pitää ehdottomana ylärajana Hartikan kirkon vaikutuspiiriin rakennettaessa. Mikäli rmk-merkintä ja uudisrakentaminen päätetään edelleen sijoittaa kaavaehdotuksessa olevalle suunnalle, tulee rakennusoikeus rajoittaa mallinnuksen esittämään kokoon 135 kem, jotta uudisrakentamisen Hartikan kirkkoon nähden oleva alisteisuus voidaan turvata, niin kuin rmk-kaavamääräyksessä on esitetty.

Vastine: Rakennuksen pohjapinta-ala on kaavan mukaisen rakennusalan mukaisesti enintään 9x15 m eli 135 m². Kaavaan merkitty rakennusoikeus 200 kem² mahdollistaa, että pohjapinta-alan puitteissa rakennuksen sisälle voidaan rakentaa myös kirkkorakennuksille tyyppillistä parvitilaa. Korkeudeltaan yli 160 cm korkea parvitila lasketaan kerrosalaan. 200 kem² rakennusoikeus ei kasvata rakennuksen pohjapinta-alaa.

Virtuaalimallissa käytetyn rakennuksen³ päädyn korkeus sokkelin yläpinnasta harjaan on 7,8 metriä. Harjan korkeusasema on +105,8. Sokkelin yläpinta on +97,9. Rakennus on sijoitettu olevan maaston pintaan siten, että keskikohta on 0,3 m olevan maanpinnan korosta. Näin sijoitettuna rakennus vaikuttaa maastoon mahdollisimman vähän. Rakennuksen ylärinteen puolelle tuleva pieni maastonleikkaus ei näy kirkonraunion suunnasta katsottaessa. Sokkelin korkeus on suurimmillaan alarinteen puoleisella alimmalla nurkalla 1,1 metriä ja pienimmillään 0,3 metriä ylärinteen puolella. Mallissa käytetyn **rakennuksen harjan korkeusasema +106 m lisätään kaavamääräykseen rakennuksen suurimmaksi sallituksi harjan korkeudeksi, jolloin rakennuksen korkeus on enintään mallinnuksen mukainen 8 metriä.**

³ Hartikan kirkko oli mittasuhteiltaan vastaava, itä-länsisuunnassa 9,5 metriä leveä ja 12,5 metriä pitkä.

Lausunto: Edelleen Keski-Suomen museo katsoo, että mikäli uudisrakentaminen ohjataan kyseiselle Hartikan kirkon läheiselle alueelle, tulee vielä katsoa, onko mahdollista siirtää rmk-aluetta lounaaseen pois päin kirkonrauniosta, jolloin uudisrakentamisen alisteisuus kulttuuriympäristön ja maiseman tunnistetuille merkityksille tulisi voimakkaammin esille. Samalla rakennusalan ympärillä olevaa ”aluetta, jota saa muokata” tulee kaventaa maisemavaikutuksen minimoimiseksi ja kaavamääräykseen tulee lisätä vaatimus rakennuksen ulkopuolisen maaston pitämisestä luonnontilaisena.

Liikenteellisten vaikutusten osalta Keski-Suomen museo katsoo, että rmk-alueelle johtava kulku 5 metriä leveänä on ylimitoitettu. Huolto ja esteetön kulku voidaan järjestää mahdolliselle rmk-alueelle huomiota herättämättömämmin. Lisäksi kaavaselostuksen mukaan kirkonraunion viereinen pysäköintialue on tarkoitus säilyttää nykyisellään. Kaavakartalla oleva pysäköintialueen rajausta tulee muuttaa vastaamaan nykytilaa.

Muun kaava-alueen kohdalla Keski-Suomen museolla ei ole huomautettavaa ranta-asemakaavan ehdotukseen arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Vastine: Jos rakennus siirrettäisiin enemmän lounaaseen, se samalla siirtyisi lähemmäksi suojeltua pyyntikuoppaa. Esitetyllä paikalla rakennus on yhtä kaukana pyyntikuopasta ja hautausmaasta. Maaston jyrkkenehämisen takia jouduttaisiin myös oleellisesti merkittävämpiin maaston leikkauksiin / täyttöihin tai korkeaan sokkeliratkaisuun. Esitetyllä paikalla rakennus on istutettavissa maastoon hyvin pienellä muokkauksella.

Jos rakennus sijoitettaisiin etelämmäs sm-aluerajauksen ulkopuolelle, näkyisi se kirkkomaalle kuitenkin (kts. Kuva 3, sivu 12). Samalla rakennus sijoittuisi korkeammalle, kulkureitin järjestäminen sinne vaatisi enemmän luonnon raivausta sekä maaston muokkausta ja korkeammalla rakennus näkyisi maisemassa kauemmas. Toiminnallisesti sijoitus sekoittaisi matkailu- ja muinaismuistoalueen rajaa.

Rakennuksen ympäristölle tarvitaan jonkin verran tilaa rakennusvaiheessa rakentamista varten. Alueella ei ole merkittäviä puita, mutta **kaavamääräystä tiukennetaan rakennusvyöhykkeellä olevien puiden kaato-kiellolla ja -suojausvaatimuksella rakennusvaiheessa. Rakennusvaiheen jälkeen ympäristö määrätään palautettavaksi mahdollisimman luonnonmukaiseksi.**

Rakennukselle kaavassa katkoviivalla esitetty kulkureitti ei tarkoita, että se täydeltä leveydeltään raivattaisiin ja päällystettäisiin kulkemista varten. Rakentamisen jälkeistä rakennuksen huoltoa ja mahdollisia invakuljetuksia varten riittää pienen ajoneuvon 2,5 m leveä väylä.

Kaava-asiakirjoihin lisätään asemapiirros, joka esittää maaston tasauksen, kulkuväylän ja rakennusaikaiset järjestelyt. Kaavakartalla oleva pysäköintialueen rajausta muutetaan vastaamaan tarkemmin nykytilaa.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Lausunto: Rakennetun kulttuuriympäristön osalta on huomioitu Keski-Suomen museon asemakaavan luonnosvaiheessa antaman lausunnon sisältö. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennetun kulttuuriympäristön kohteita koskee kaavamääräys sr-1 sekä aluumerkintä s-. Rakennusta koskevassa asemakaavamääräyksessä sr-1 on rakennusala tarkasti rajattu koskemaan olemassa olevaa rakennusta. Sen myötä Keski-Suomen museo katsoo, että sr-1 -kaavamääräyksestä tulee poistaa suojelumääräyksestä kohta ”muu täydennysrakentaminen”. Tiukasti rajatulle sr-merkinnän rakennusalueelle ei ole mahdollisuutta täydennysrakentamiseen. Lisäksi Hartikan torpan pihapiiriä koskee laajemmin s-2 -merkintä, jolla ohjataan täydentävää rakentamista lähiympäristöön, joten määräys on tarpeeton.

Rakennetun kulttuuriympäristön osalta Keski-Suomen museolla ei ole muuta huomautettavaa asemakaavan ehdotukseen.

Vastine: Sr-1 -kaavamääräyksestä poistetaan kohta ”muu täydennysrakentaminen” tarpeettomana.

KESKI-SUOMEN LIITTO 12.2.2021

Lausunto: Hartikan ranta-asemakaavaehdotusta on tarkennettu luonnosvaiheesta saadun palautteen ja mm. maastotarkastelujen perusteella. Maakuntakaavan ohjausvaikutus on huomioitu kaava-asiakirjoissa.

Keski-Suomen liitto on käynnistänyt maakuntakaavan päivitystyön nimellä Keski-Suomen maakuntakaava 2040. Vireilletulovaiheessa maakuntakaavan muutostarpeet liittyvät seudullisesti merkittävään tuulivoimatuotantoon, liikenteeseen ja hyvinvoinnin aluerakenteeseen. Lisätietoa maakuntakaavaprosessin etenemisestä: https://keskisuomi.fi/alueiden-kaytto-ja-saavutettavuus/maakuntakaavoitus/maa_kunta_kaava-2040/

Vastine: Kirjataan tiedoksi.

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS 18.2.2021

Lausunto: Keski-Suomen ELY-keskus on antanut lausunnon kaavan luonnosvaiheen kuulemisen yhteydessä (4.3.2020). ELY-keskus toivoi lausunnossaan, että kaavahankkeesta järjestettäisiin työneuvottelu ennen kaavan ehdotusvaihetta. Työneuvottelu järjestettiin 15.5.2020 ja siellä käytiin luonnosvaiheessa saatu palaute läpi. Työneuvottelussa keskeisimmiksi asioiksi nousivat vanhan kirkon kaavamerkintä ja uuden kirkon rakennusalan suhde muinaismuistoihin.

Kaavaehdotuksessa on Hartikan vanhan kirkkomaan osoitettu kaavakartalla SM- kaavamerkinnällä, mikä on alueen pääkäyttömerkintä. Tältä osin kaavaehdotusta voidaan pitää hyvänä ja alueen arvot hyvin turvaavana.

Hartikan vanhan kirkon välittömään läheisyyteen on kaavaehdotuksessa sijoitettu kokoontumisrakennuksen salliva rakennusala (rkm). ELY-keskuksen näkemyksen mukaan uuden kokoontumisrakennuksen sijoittuminen aiheuttaa haasteita.

Kaavasta annetuissa lausunnoissa ja käydyissä neuvotteluissa on tuotu esiin, että mahdollinen uudisrakentaminen ei saa alistaa Hartikan kirkkomaan asemaa ja ainutlaatuisuutta. Maiseman osalta visuaalisten näkymien ohella kyse on myös maisematilasta ja maiseman kokemisesta. Hartikan kirkon rauniot ja hautausmaa tarvitsevat ympärilleen tilaa, jotta kohteen historiallinen luonne ja paikan arvostuksen kokeminen voidaan turvata. Kysymys on niin kulttuuriympäristö- kuin kulttuuriperintöarvojen suojelusta.

Uusi kirkkorakennus sijoittuisi Hartikan kirkkoraunion portilta aukeavaan maisemaan. Uudisrakennuksen pääty sijoittuisi suoraan kohti hautausmaan porttia, parinkymmenen metrin päähän siitä. Kaavaselostuksessa esitetyt havainnekuvat, johtopäätökset ja vaikutustenviitot eivät ELY-keskuksen näkemyksen mukaan puolla sitä, että uusi kirkkorakennus voitaisiin sijoittaa suunniteltuun paikkaan siten kuin kaavan tavoitteissa on esitetty: *Maankäyttö ja metsänhoito tulee tehdä alisteisesti alueen muinaisjäännöksiin nähden kohteiden laajuuden ja herkkyyden vuoksi, niin että historiallisten kohteiden säilyminen ja niiden ainutlaatuinen kulttuurihistoriallinen merkitys voidaan turvata.*

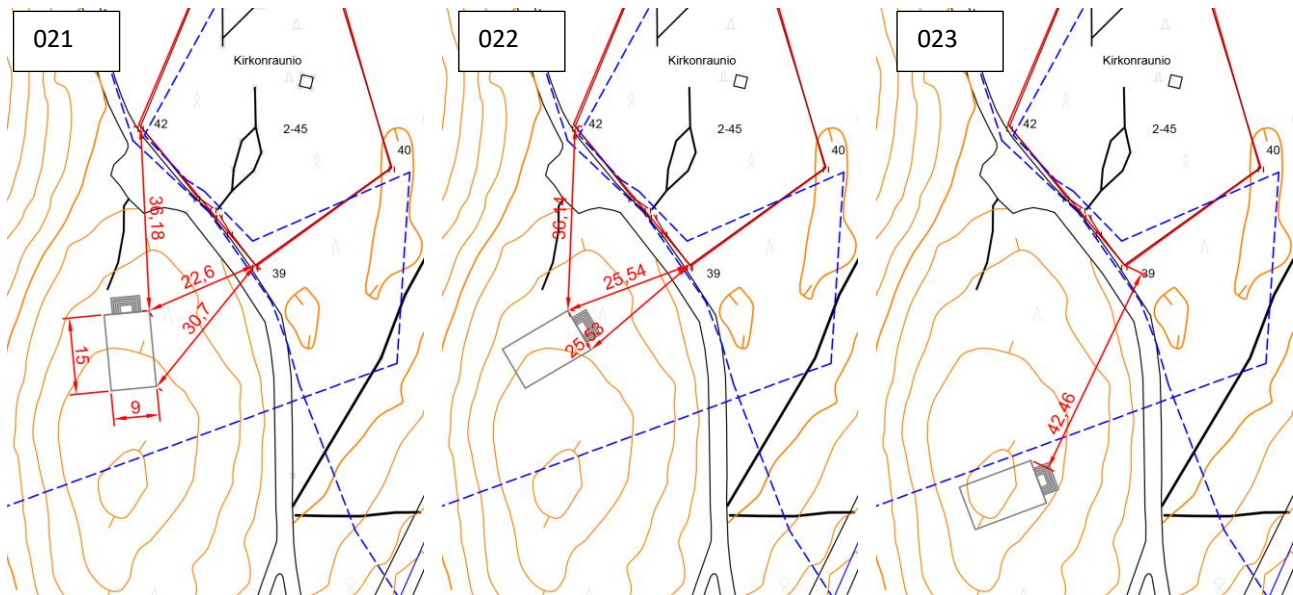
Kaavaselostuksessa on maininta uuden kokoontumisrakennuksen mallintamisesta seuraavaa: *Uudisrakennus mallinnettiin ja sijoitettiin koko alueesta tehtyyn 3d-malliin mitoitettulle paikalleen ja lisäksi kahteen muuhun vertailukohtaan. Mallin avulla arvioitiin uudisrakennuksen vaikutusta maisemaan erityisesti kirkkoraunion suunnasta tarkasteltaessa.*

Kaavaselostuksessa ei ole esitetty perusteluja sille, miksi uusi kokoontumisrakennus on osoitettu muinaisjäänösalueelle Hartikan kirkkomaan välittömään läheisyyteen. Kaavaselostukseen tulee lisätä myös tarkastellut vaihtoehtoiset paikat kokoontumisrakennukselle, niin että vaihtoehtoja on mahdollista vertailla.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan kokoontumisrakennus tulee tuoda sm2-alueen ulkopuolelle ja kauemaksi Hartikan kirkkomaasta. Uuden kokoontumisrakennuksen rakennuspaikaksi voidaan tutkia muita vähemmän herkkiä sijainteja ainutlaatuisessa miljöössä. Tätä puoltavat aiemmin lausunnoissa ja neuvotteluissa esiintuodut seikat; tavoitteena tulee olla muinaisjäänösalueen ja Hartikan kirkkomaan aseman turvaaminen.

Muilta osin ELY-keskuksella ei ole kaavaehdotukseen lausuttavaa ja sitä voidaan pitää hyvänä ja perusteltuna ratkaisuna.

Vastine: Kirkkorakennuksen tavoiteltu paikka perustuu maanomistajan intuitioon ja näkyyn. Sijainnin tarkentamiseksi tarkasteltiin kolmea eri vaihtoehtoa. Vaihtoehtoja tutkittiin ensin virtuaalisesti 3d-mallissa;

Ensimmäisessä vaihtoehdossa (021) rakennus oli paikoituslevikkeeltä tulevan polun päässä pohjois-eteläsuunnassa. Toisessa versiossa (022) rakennuksen sisääntulopääty oli suunnattuna koilliseen, mutta ei suoraan hautausmaan porttia kohti. Kolmannessa vaihtoehdossa (023) rakennus oli sijoitettu sm – aluerajauksen ulko- ja eteläpuolelle, rajauksen suuntaisesti. Samanaikaisesti maanomistaja kävi maastossa paaluttamassa rakennuksen nurkat oman näkemyksensä mukaisesti (neljäs vaihtoehto).

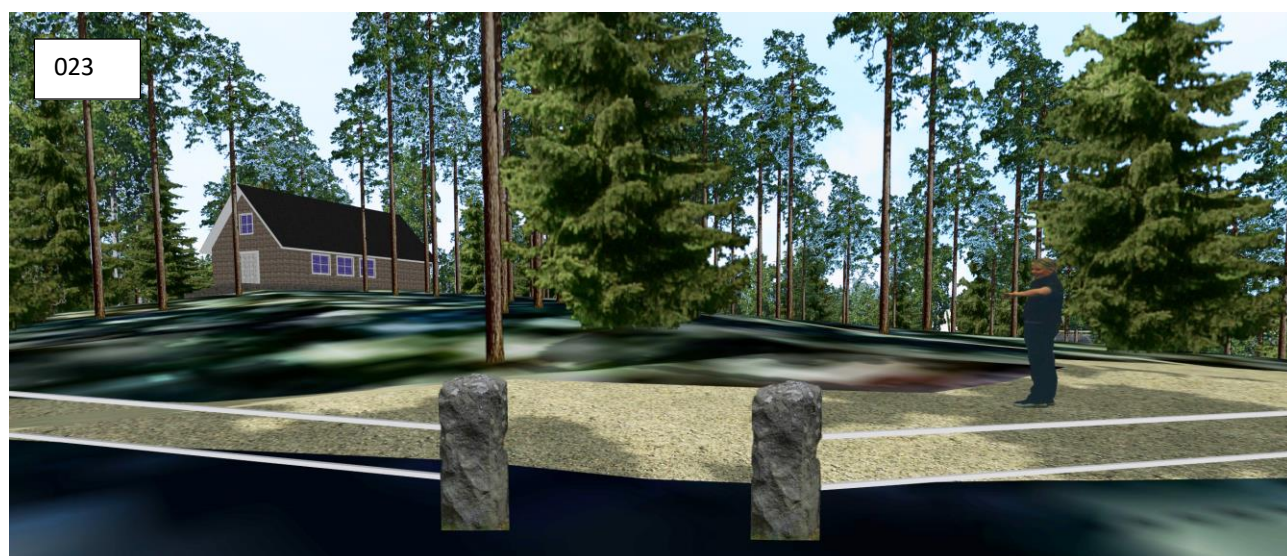
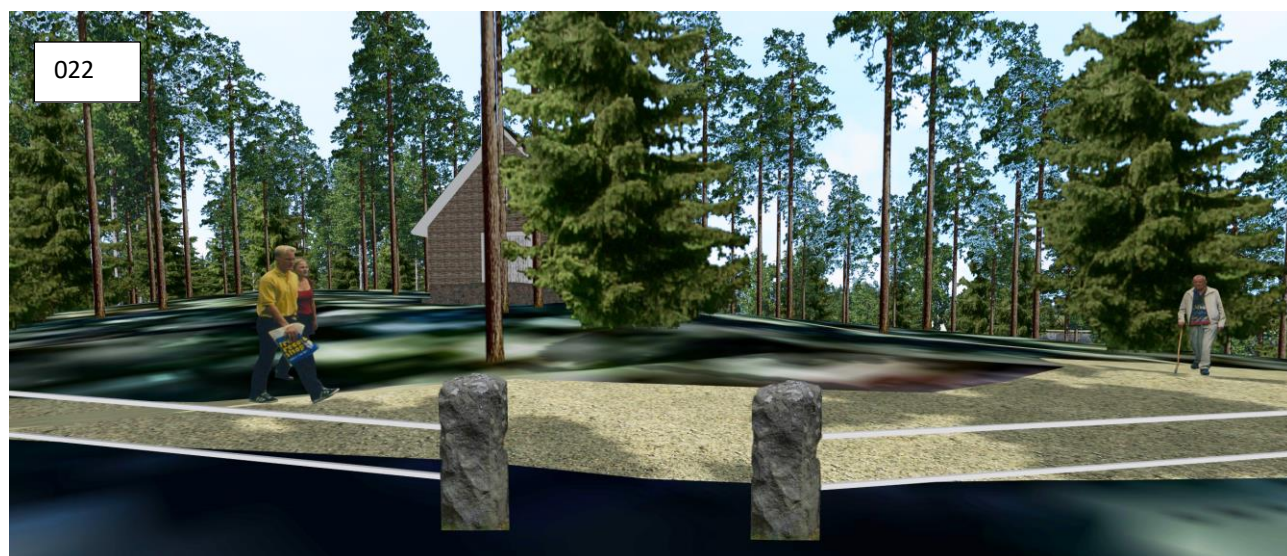
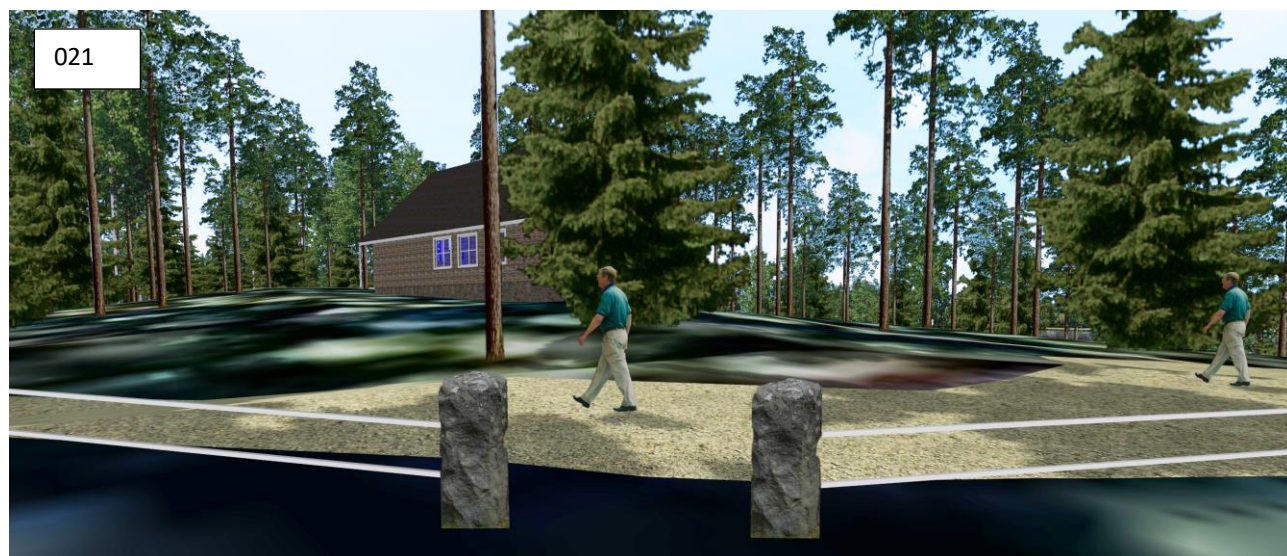
Juhannuksena 24.6.2020 tehtiin maastokatselmus, johon osallistuivat maanomistaja, Keski-Suomen Museon arkeologi Kumpulainen ja kaavan laatija. Virtuaalisia sijoitusvaihtoehtoja vertailtiin ensin tietokoneen ruudulta, minkä jälkeen menttiin maastoon ja tarkasteltiin maanomistajan tekemää paalutusta. Arkeologi arvioi maastoon tehdyn paalutuksen mukaisen sijoituksen olevan liian lähellä kirkkomaata. Näkymistä ja etäisyyksistä käytiin keskustelua.

Maastokäynnin jälkeen maanomistaja tarkensi rakennuksen sijaintia käydyn keskustelun perusteella. Rakennusta siirrettiin kirkkomaasta kauemmaksi ja sitä käännettiin siten, että pääty suuntautui suoraan kohti hautausmaan porttia. Maanomistaja ilmoitti rakennuksen päädyn nurkkapisteiden sijainnit kolmiomittoinen hautausmaan aidan nurkkapisteistä. Maanomistajan toimittamien mittojen mukaisesti rakennusala merkittiin kaavaan sekä siirrettiin myös 3d-mallissa mittauksen mukaiselle paikalle kaavaselostuksen kuvasovitteiden laatimista varten.

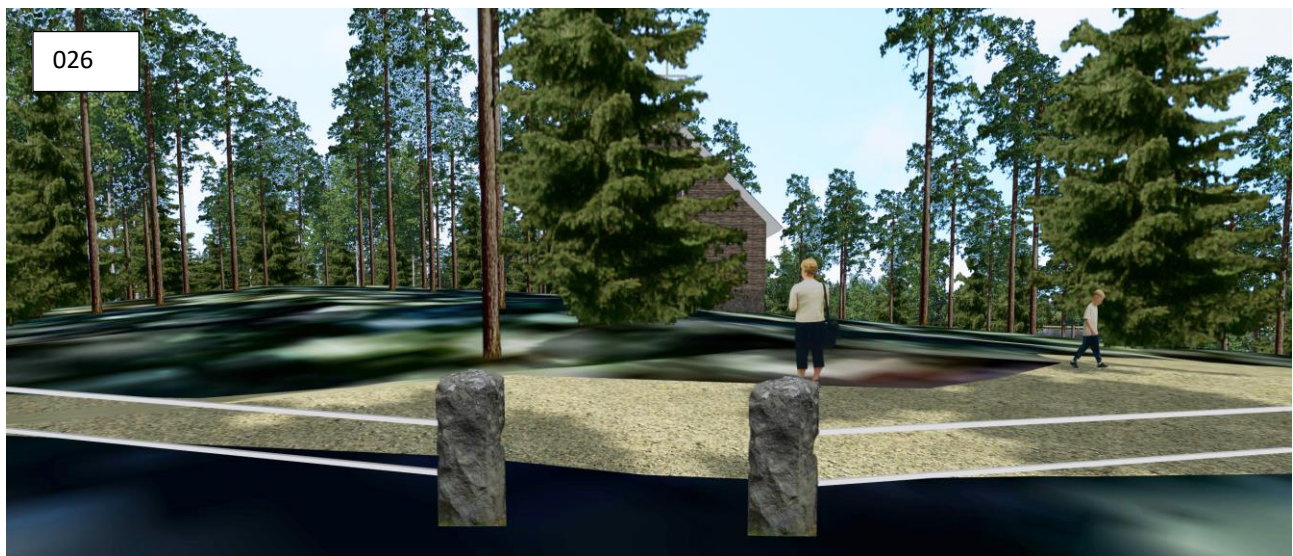
Seuraavalla sivulla olevissa kuvissa ovat ennen maastokatselmusta virtuaalimallissa tarkastellut vaihtoehdot. Sijoitusvaihtoehdoissa 021 - 023 rakennus näyttää suhtautuvan välinpitämättömästi hautausmaahan. Tilanne ei vaikuta paremmalta vaihtoehdossa 023, vaikka rakennus on siinä viety sm-aluerajauksen ulkopuolelle. Ko. vaihtoehdossa kirkkorakennus vaikuttaa irralliselta suhteessa hautausmaahan ja näkyy maisemassa, vaikka on sm-aluerajauksen ulkopuolella.

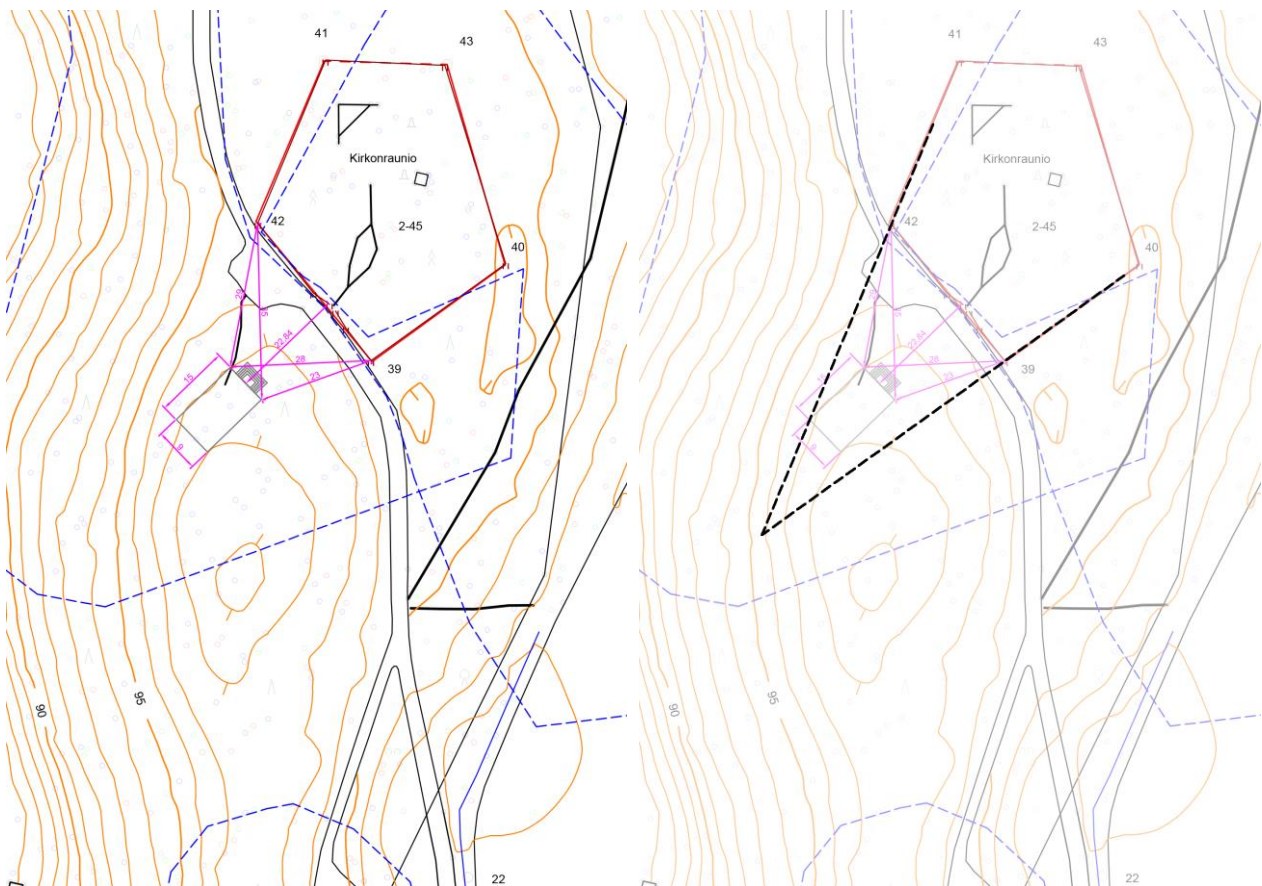
Kaavaan valitussa vaihtoehdossa (026) rakennus sitoutuu hautausmaahan vahvasti päädyn suuntautuessa suoraan hautausmaan porttia kohden. Tässä asennossa rakennus peittää hautausmaalta avautuvaa näkymää mahdollisimman vähän.

Esitetyllä tavalla rakennus ottaa sijoituksensa puolesta hautausmaan huomioon.

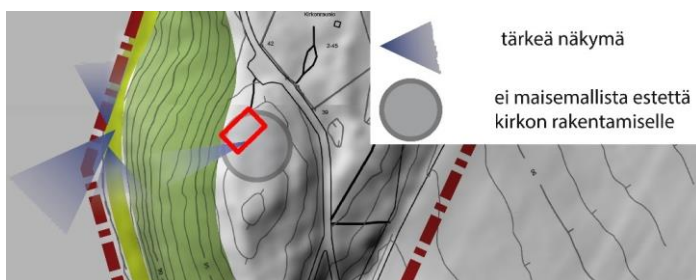
Kuva 3: Uudisrakennukselle kokeiltuja sijoitusvaihtoehtoja. Versiossa 023 rakennus on kaavaehdotuksen sm-2 – aluerajauksen ulkopuolella ja näkyy silti maisemassa. Suuntauksellaan rakennus näyttää suhtautuvan välinpitämättömästi hautausmaahan.

Kuva 4: Rakennuksen sijoittuminen

Kaavaa varten maisema-arkkitehdin laatimassa maisemaselvityksessä on arvioitu, että maiseman kannalta ko. paikalla ei ole estettä kirkon rakentamiselle.

Kuva 5: Uudisrakennus sijoittuu maisemaselvityksessä paikalle, jossa "maisemallista estettä kirkon rakentamiselle ei ole".

Suuri merkitys maisemaan ja ympäristöön sopimiselle tulee olemaan rakennuksen arkkitehtuurilla, jonka kaavamääräyksen mukaisesti tulee olla maisemalle ja muinaismuistoalueelle alisteista. Väriyksen ja pintamateriaalien tulee sopeutua ympäristöön ja museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausuntoon rakennuslupahakemuksesta ennen lupapäätöksen antamista. Rakennuslupaviranomainen saa museon lausunnosta tukea sen arvioimiseksi, onko rakennussuunnitelma kaavamääräyksen mukainen.

MUISTUTUKSET

MUISTUTUS A 14.2.2021

Muistutus: Hartikan ranta-asemakaava on vasta ehdotusvaiheessa mutta Rahkolan mukaan (Laukaa-Konnevesi 17.12.2020) enää rakennuslupia vailla.

Kun tilan kokonaispinta -ala on yli 44ha ja suunnittelualue 11ha, on erittäin kyseenalaista että "kirkko " pitäisi rakentaa kapealle niemimaalla ja nimenomaan muinaismuistojen suojelualueelle vastoin museoviraston näkemystä ja suositusta.

Alkuperäisen suunnitelman mukaan Hartikan tilalle, pihapiirin läheisyyteen olisi rakennettu 250m² monitoimikeskus tukemaan matkailua. Nyt tärkeintä onkin rakentaa mahdollisimman pikaisesti "kirkko" joka ei matkailua palvele tai edistä.

Vaikuttaisi siltä, että koko asemakaavan tarkoitus on päästä rakentamaan Rahkolan näyn mukainen "kirkko".

Kaavaehdotuksessa on käsittämättömän paljon ristiriitoja ja vastineet kaavaluonnoksen palautteisiin lähinnä ympäröiväitä tai aihetta sivuavia. Osaan oli jopa jätetty vastaamatta.

Laukaan rakennusmääräyksillä ei vaikuta kaavaehdotuksessa olevan merkitystä (etenkään rantarakentamisen suhteen).

Vaikutuksia talouteen ei ole selvitetty.

Tuottaako "kirkon" rakentaminen kunnalle tuloja?

Jos tuottaa niin missä määrin?

Onko rakentamisesta saatava hyöty suurempi kuin aiheutuva haitta?

Kaavaehdotuksessa mainitaan "rakennusvaihe saattaa työllistää paikallisia", tämä ei kuulosta myönteiseltä kerrannaisvaikutukselta.

Laukaan kunnalle myönteiset kerrannaisvaikutukset tulisi selvittää ja yksilöidä mikäli sellaisia todistettavasti on.

Kaavaehdotuksessa vähätellään rakentamisen vaikutuksia alueen luontoon sekä maisemaan. Yksinomaan 120- 150m² "kirkko" toteutuessaan vaatisi puuston poistamisen yli 500m² alueelta. Vaikutus maisemaan olisi (puuston kasvun hitauden vuoksi) hyvinkin pitkäaikainen. Tämän lisäksi kaavaehdotuksessa halutaan avata "harkittuja näkymäalueita" eli harventaa ranta-alueen puustoa entisestään.

Luontovaikutuksia arvioitaessa tulisi kysyä ja ottaa huomioon myös Luonnonvarakeskuksen näkemys.

Mikäli Hartikan ranta-asemakaavan kaavaehdotus hyväksytään niin tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja tasa-puolisuuden nimissä Laukaan alueen muillakin asukkailla tulee olla jatkossa mahdollisuus toteuttaa näkyjensä tai visioidensa mukaisia rakennuksia/rakennelmia, luonto-, maisema- ja ympäristöarvoista riippumatta. Kokonaisrakennusoikeuden ylittäminenkin lienee jatkossa sallittua.

Vastine:

Kaavaan liittyen järjestetään Maankäyttö- ja rakennuslain 66 §:n 2 momentissa tarkoitettu viranomaisneuvottelu MRA 26.1 mukaisesti tiistaina 30.3.2021. Neuvotteluun on kutsuttu Museovirasto, ELY-keskus, Keski-Suomen Liitto ja Metsähallitus. Neuvottelussa kuullaan myös maanomistajaa. Neuvottelun muistio liitetään kaava-aineistoon viralliseksi asiakirjaliitteeksi.

Mikäli kaavaan tehdään nähtävillä olon jälkeen vielä merkittäviä muutoksia, se asetetaan uudestaan ehdotuksena nähtävillä tai niitä osallisia, joita merkittävät muutokset koskevat, kuullaan erikseen, ennen kuin kaava viedään hyväksymiskäsittelyyn.

Rakennuslupia voidaan kaavan perusteella myöntää, kun kaava on saanut lainvoiman. Kaava saa lainvoiman, kun valitusaika päättyy. Valitusaika on 30 + 7 vrk siitä, kun pöytäkirja on julkaistu. Kaava tulee voimaan (MRL 200.1 §), kun lainvoiman saaneesta kaavan hyväksymispäätöksestä tai kunnan MRL:n 201 §:n nojalla tekemästä päätöksestä, koskien lainvoimaa vailla olevan kaavan täytäntöönpanoa, on kuulutettu, niin kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan (MRA 93 §).

Uudisrakennuksen hengellisen luonteen huomioon ottaen sen sijoittaminen hautausmaan yhteyteen on luontevaa. ”Kirkko” – rakennus täydentää alueen palvelukokonaisuutta ja liittyy yrityksen toimintakulttuuriin.

Maanomistajan ja yrittäjän tavoitteena on kehittää matkailuliiketoimintaa ottaen huomioon ja hyödyntäen alueen kulttuurihistoriallisia arvoja. Kulttuuri-, arkeologisten ja luonnonarvojen säilyttäminen ja myös parempi esilletuominen on matkailutoiminnan etu, johon pyritään.

Maankäytön suunnitteluun liittyy ristiriitaisia tavoitteita ja kaavan laadinta on paljon niiden yhteensovittamista. Palautteeseen laaditaan vastineet ja kaikkiin esitettyihin näkökohtiin pyritään vastaamaan. Kaava-asiakirjoihin kirjataan, minkälaista palautetta kaavaprosessin aikana on saatu ja miten se on otettu huomioon.

Niiltä osin kuin oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa, asemakaavassa tai Suomen Rakentamismääräyskokoelmassa ei toisin määrätä, noudatetaan kunnan rakennusjärjestystä.

Koska kyseessä on yksityinen yritys, ei kunnalla ole taloudellista riskiä. Rakennusvaihe tulee todennäköisesti hyödyntämään myös paikallisia tuotteita ja tekijöitä. Menestyvä yritys lisää alueellista liikevaihtoa ja asiakkaiden kulutuksesta osa jakautuu myös muille palveluiden ja tavaroiden tuottajille.

Kaikilla on Suomessa yhtäläinen oikeus pyrkiä toteuttamaan visioitaan rakentamisen suhteen. Jokainen kuntalainen voi tehdä aloitteen kaavan tai kaavan muutoksen laatimiseksi. Maankäytön suunnittelua ja rakentamista ohjaa Maankäyttö- ja rakennuslaki. Laki edellyttää luonto-, maisema- ja muiden ympäristöarvojen selvittämistä sekä huomioon ottamista.

Alueelle on voimassa olevassa oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa määritelty suurin sallittu rakennusoikeus. Yleiskaava on ohjeena ranta-asemakaavaa laadittaessa. Hartikan ranta-asemakaavassa esitetty rakennusoikeus on voimassa olevan yleiskaavan mukainen.

MUISTUTUS B 15.2.2021

Muistutus: Hartikan ja Kirkkoniemen alue on Laukaan seudulla ja jopa Suomen mittakaavalla luonnon ja kulttuurihistorian kannalta erityislaatuinen ja sellaisena se tulisi säilyttää tuleville sukupolville.

Onko Hartikan ranta-asemakaavan tarkoitus avata tärkeitä näkymiä niin että maasto ja maisema muuttuu oleellisesti?

Kaavaan on merkitty monia tärkeitä näkymiä, vaikka lähes koko ranta on kuitenkin merkitty merkinnällä "säilytettäväksi suositeltava puustoinen rinne".

Onko myös tarkoitus muokata koko ranta, kuten on jo tehty vuokrattavan saunarakennuksen rannalle?

Kuvan mukaan nykyistä konehallia käytetään autokatoksena, jolloin traktorit ja muut koneet eivät sinne mahdu. Käsittääkseni pohjavesialueella koneiden säilyttäminen hallin ulkopuolella ei ole edes sallittua? (Työkoneiden säilytys- ja huoltopaikat pitää suojata huolellisesti tiiviillä alustalla tai vaihtoehtoisesti varastoida ja huoltaa työkoneet pohjavesialueen ulkopuolella.)

Läpikulkuliikenteen Kirkkoniemeen on koettu aiheuttavan vaaratilanteita ja häiriöitä liiallisen ajonopeuden vuoksi. Jos näin on koettu niin miksi leikkimökki on rakennettu aivan ajotien viereen?

Onko kunta laskenut, kuinka paljon sille tulee kustannuksia Hartikan ranta-asemakaavan vuoksi vesi- ja viemärirungon rakentamisesta?

Pyrittäessä rakentamaan Museoviraston merkitsemän suojelualueen sisäpuolelle on perusteiden oltava todella vahvat. Onko näyn näkeminen riittävä peruste ja sanomalla että rakennuksen paikasta en aio tinkiä. Tilaa alueella olisi rakentaa suojelualueen ulkopuolelle.

Jos "kirkonpaikka" kaavalla hyväksytään niin onko Laukaan kunnan uusi linja se että rakennuksen paikan saa itse määrätä perustelemalla "näin näkyjä ja rakennuksen paikasta en aio tinkiä"?

Jokainen voi kuvitella mitä tapahtuu luonnonrauhalle aurasvalon ja muun koneiston lähtiessä liikkeelle aikaisin aamulla.

Vastine:

Alueen tärkeitä, olevia **näkymiä** on selvitetty ja kirjattu tiedoksi kaavan liitteenä olevaan maisemaselvitykseen. Itse kaavakartalle ei ole merkitty erikseen tärkeitä näkymiä. Kaavakartan merkinnät ja määräykset ovat juridisesti sitovia, kun kaava saa lainvoiman. Kaavan s-1 – merkityillä alueilla sallitaan *harkittujen näkymäakselien avaaminen ja metsänhoidolliset toimenpiteet*.

Rantavyöhyke on kaavan mukaisesti osittain *luonnonsuojelualue* SL, osittain *istutettavaa / luonnonmukaisena säilytettävää* ja osittain *puustoisena säilytettävää* (s-1) alueen osaa. Merkinnät määräyksineen ohjaavat enemmänkin säilyttämään rantaa nykyisellään kuin muokkaamaan sitä merkittävästi.

Kaavakartalle on merkitty **pohjavesialueen** rajausta ja merkinnän yhteydessä on viitattu Ympäristönsuojelulakiin, joka tulee pohjavesialueella noudatettavaksi.

"Vedenhankintaa varten tärkeä (1-luokka) pohjavesialue. Alueella tapahtuvaa rakentamista ja muita toimintoja rajoittaa pohjaveden pilaamiskielto (YSL 8§) ja pohjaveden muuttamiskielto (VL 3:2). Pohjaveden laatuun ja määrään vaikuttavista toiminnoista on tarvittaessa pyydettävä alueellisen lupaviranomaisen lupa. Alueella tapahtuva toiminta ei saa aiheuttaa YSL 7 §:n ja 8 §:n mukaista maaperän eikä pohjaveden pilaantumista tai näihin verrattavia ympäristöhaittoja. Toiminta on järjestettävä alueella siten, että ympäristön pilaantuminen voidaan ehkäistä ennakoita. Päästöt ympäristöön on rajoitettava mahdollisimman vähäisiksi".

Leikkimökin sijainti on hyvin perusteltu, koska pihan muoto on pitkä sekä kapea ja viistosti laskeva sekä tien että rannan puolelle. Tienpuolella pihaa rajaa pitkä navettarakennus n. (20m) ja rannanpuoleisella reunalla on rinne tuettu muurilla (n. 20m, osin maakellarin seinämiä) ja on jyrkästi putoava (korkeus n. 1,7-2,5m). Tälle alueelle leikkimökkiä ei turvallisuussyistä voi mitenkään sijoittaa. Samalla, kun sijoitusta mietittiin,

päätettiin myös tien siirtämisestä. Tien siirtämisen taustalla on kuitenkin ensisijaisesti päivittäinen törmäysriski pihalta tielle ajettaessa, koska näkyvyys navetan takaa on huono ja erityisesti tien voimakkaan laskun vuoksi (tie painuu pihaliittymän jälkeen alaspäin n. 2-3 m lyhyellä matkalla). Samalla tulokulma pihasta tielle on epäedullinen näkyvyyden suhteen (takaviistoon). Törmäysriski kasvaa erityisesti talviolosuhteissa, jolloin on usein liukasta ja näkyvyys on vielä heikompi lumipenkköjen vuoksi. Lisäksi liikennemäärä on myös kasvanut jo usean vuoden ajan (koronavuoden aikana vähintään tuplaksi) ja ajonopeudet lisääntyneet rajusti huolimatta tielle asennetusta 30 km-pihapiiri-rajoituskylteistä

Kunnalla ei ole veloitetta **vesi- ja viemärijohdon** rakentamiseen yksityisen matkailuyrityksen vesihuollon järjestämiseksi asemakaava-alueen ulkopuolella.

Kaavaa varten on tehty alueelle perusteellinen **arkeologinen inventointi**, kirkonraunioiden läheisyyteen osoitetulla uudisrakennuksen paikalla ei ole muinaismuistoja.

Uudisrakennuksen hengellisen luonteen huomioon ottaen sen sijoittaminen hautausmaan yhteyteen on luontevaa. ”Kirkko” – rakennus täydentää alueen palvelukokonaisuutta ja liittyy yrityksen toimintakulttuuriin.

Kaikilla on Suomessa yhtäläinen oikeus pyrkiä toteuttamaan visioitaan rakentamisen suhteen. Jokainen kuntalainen voi tehdä aloitteen kaavan tai kaavan muutoksen laatimiseksi. Maankäytön suunnittelua ja rakentamista ohjaa Maankäyttö- ja rakennuslaki. Laki edellyttää luonto-, maisema- ja muiden ympäristöarvojen selvittämistä sekä huomioon ottamista.

YHTEENVETO

Kaavaan tehdään vastineiden mukaiset merkitykseltään vähäiset muutokset ennen hyväksymiskäsittelyä. Muutokset eivät ole niin merkittäviä, että niiden vuoksi olisi tarpeen enää erikseen kuulla osallisia tai laittaa kaavaa uudelleen ehdotuksena nähtäville.

ⁱ Muinaismuistolaki (17.6.1963/295) 13§:

Yleisen tien tekemistä, rautatien, kanavan tai lentokentän rakentamista, vesistön säännöstelyä tai muuta sellaista yleistä työhanketta taikka kaavoitusta suunniteltaessa on hyvässä ajoin otettava selko siitä, saattaako hankkeen tai kaavoituksen toimeenpaneminen tulla koskemaan kiinteää muinaisjäännöstä. Jos niin on laita, on siitä viipymättä ilmoitettava muinaistieteelliselle toimikunnalle asiasta neuvottelemista varten. Neuvottelussa on kuultava maanomistajaa.

Jos 1 momentissa tarkoitettussa neuvottelussa ei päästä yksimielisyyteen, on muinaistieteellisen toimikunnan alistettava asia valtioneuvoston ratkaistavaksi.